

Kreikan kielen transkriptio-ohje

Kreikan kielellä on monimutkainen historia, jonka takia nykyään puhutaan ns. vanhasta Kreikasta (antiikin aika) ja nykykreikasta, jota puhutaan ja käytetään modernissa Kreikassa. Molempia kirjoitetaan omalla kirjaimistolla, joissa on jonkin verran eroja (yleisesti ottaen nykykreikassa on vähemmän erikoismerkkejä).

Suomessa on oma standardi sekä vanhan kreikan translitteroinnille että nykykreikan transkriboinnille (SFS 5807). Jälkimmäinen on käytössä yleisissä kirjastoissa, joissa ei juuri ole tarvetta vanhan kreikan translitterointiin. Transkribointiohje uudistettiin 1.2.2008, translitteroinnin ohje on vahvistettu 17.6.1996. Jälkimmäisen pohjana on ollut modernin kreikan kielen ääntäminen, mutta aivan täydellisesti tätä periaatetta ei ole kuitenkaan noudatettu, sillä yhtenä kirjaimena ääntyvien kaksoiskirjainten katsottiin niin vakiintuneen suomalaisen tapaan, ettei niistä haluttu luopua. Ohjeen esimerkit on mahdollisuuksien mukaan etsitty musiikin ja muusikkojen piiristä.

Kirjaimen nimi	Kirjain	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä
άλφα álfa	A α	a Γιάννης Πάριος (Jánnis Pários)
βήτα víta (beeta)	B β	v Βαμβακάρης (Vamvakáris)
γάμα gáma (gamma)	Γ γ	g konsonanttien edellä Παπάζογλου (Papázoglu), g vokaalien α, ο ja ω sekä kirjainparin ου edellä γαλάζιος (galázios – sininen), j vokaalien ε, αι, η, ι, υ, ει ja οι edellä Γενίτσαρης (Jenítsaris)
δέλτα délta	Δ δ	d Αριστείδης (Aristídís) (ääntyy kuten englannin kielen th-äänne sanassa the)
έψιλο épsilo	E ε	e Σωτηρία Μπέλλου (Sotiría Béllu)
ζήτα zíta (zeeta)	Z ζ	z Μάνος Λοΐζος (Mános Loízos)
ήτα íta (eeta)	H η	i συνθέτης (sinthétis – säveltäjä)
θήτα thíta	Θ θ	th κιθάρα (kithára) (ääntyy kuten englannin kielen th-äänne sanassa thing)
ιώτα íóta (ioota)	I ι	i Στέλιος (Stélios)
κάπα kápa (kappa)	K κ	k Καζαντζίδης (Kazantzídís)
λάμδα lámnda (lambda)	Λ λ	l Βαγγέλης (Vangélis)
μι mi (myy)	M μ	m Μελίνα Μερκούρη (Melína Merkúri)
νι ni (nyy)	N ν	n Νάξος (Náksos)
ξι ksi	Ξ ξ	ks Σταύρος Ξαρχάκος (Stávros Ksarhákos)
όμικρον ómikron	O ο	o Όπερα (opera – ooppera)
πι pi	Π π	p Πάριος (Pários)
ρο ro (rhoo)	P ρ	r τραγουδώ (tragudó – laulaa)
σίγμα sígma	Σ σ ς	s Μόσχος (Móshos) (ς vain sanan lopussa.)
ταυ taf (tau)	T τ	t Τσιτσάνης (Tsítsánis)
ύψιλον ípsilon (ypsilon)	Y υ	i ύπνος (ípnos – uni)
φι fi	Φ φ	f Φαραντούρη (Farandúri)
χι hi	X χ	h Χάρης Αλεξίου (Háris Aleksíu) (ääntyy kuten saksan kielen ch sanassa ich)
ψι psi	Ψ ψ	ps Ζαννής Ψάλτης (Zannís Psáltis)
ωμέγα oméga	Ω ω	o ωδή (odí – oodi)
Vokaalikaksoisäänteet eli digrafit (kahdella merkillä ilmaistaan yksi ääntyvä kirjain)		
Digrafi	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä	
OY ου	u μουσική (musikí), Παπαδοπούλου (Papadopólu)	
AI αι	e Αιγαίο Πέλαγος (Ejéo Pélagos – Egeanmeri, vakiintunut muoto)	
EI ει	i Αριστείδης (Aristídís)	
OI οι	i Βοιωτία (Viotía)	
YI υι	i υιοθεσία (iothesía)	

Muut kirjainyhdistelmät	
Kirjainyhdistelmä	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä
AY αυ	av vokaalien ja soinnillisten konsonanttien β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν ja ρ edellä (Δαυίδ David, Αύγουστος Ávgustos), af soinnittoman konsonantin θ, κ, ξ, π, σ, τ, φ, χ ja ψ edellä ja aina sanan lopussa (αυτόματος – aftómatos)
EY ευ	ev vokaalien ja soinnillisten konsonanttien β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν ja ρ edellä (Ευρώπη – Evrópi), ef soinnittoman konsonantin θ, κ, ξ, π, σ, τ, φ, χ ja ψ edellä ja aina sanan lopussa (ευχαριστώ – eftaristó, ελευθερία – elefthería)
HY ηυ	iv vokaalien ja soinnillisten konsonanttien β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν ja ρ edellä (ηύρα – ívra). if soinnittoman konsonantin θ, κ, ξ, π, σ, τ, φ, χ ja ψ edellä (διηύθυνα – diffhina).
Π γι	j (Γιώργος – Jórgos). Kirjainyhdistelmän γι transkriptiossa kirjaimet sulautuvat yhdeksi j-kirjaimeksi, koska kirjain ι on sanassa vain ohjaamassa lausumista.
Diftongit	
Kirjainyhdistelmä	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä
Αϊ αϊ	ai (πραῦνω – praíno) Treemamerkkiä i:n päällä ei kuitenkaan käytetä, jos edellinen vokaali saa painomerkin tai kun edellinen vokaali kuuluu kaksoisäänteesen (γάιδaros – gáidaros)
Εῖ εῖ	ei (θεῖκός – theikós)
Οῖ οῖ	oi (ολοῖδιος – olóidios)
ΟΗ οη	oi (βοήθεια – voíthia)
ΑΗ αη	ai (καημένος – kaiménos)
Epäaidot diftongit	
Kirjaimet ι, υ, ει, οι ja η esiintyvät joissakin sanoissa yhdessä seuraavan vokaalin tai vokaalidikaksoisääntiön kanssa samassa tavuissa, jolloin niitä kutsutaan epäaidoiksi diftongeiksi (πιάνο – piáno, άδειος – ádios).	
Konsonanttikaksoisäänteet	
Kirjainyhdistelmä	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä
ΜΠ μπ	b sanan alussa ja vierasperäisissä sanoissa myös sanan keskellä (μπουζούκι – buzuki, ρεμπέτικα – rebétika, vierasperäinen sana), mb sanan keskellä (Ρίτα Αμπατζή – Ríta Ambatsí)
ΝΤ ντ	d sanan alussa ja vierasperäisissä sanoissa (Γιώργος Νταλάρας – Jórgos Daláras), nd sanan keskellä (Φαραντούρη – Farandúri)
ΓΚ γκ	g sanan alussa ja vierasperäisissä sanoissa (γκρί – grí), ng sanan keskellä (άγκυρα – ángira)
γγ	ng sanan keskellä (Βαγγέλης – Vangélis)
ΓΧ γχ	ng kaksi ensimmäistä kirjainta vastaavat suomen äng-ääntettä, jota seuraa h-kirjain (σύγχρονος – sínghronos)
γξ	nks (σύριγξ – sírinks)
Kaksoiskonsonantit	
Kirjainyhdistelmä	Transkriptio, esimerkit ja selityksiä
ββ, γγ, κκ, λλ, σσ	vv, gg, kk, ll, ss Kaksoiskonsonantti merkitään ääntämyksestä riippumatta kahdella kirjaimella. Tämä on ohjeessa poikkeus yleislinjasta noudattaa tarkasti ääntämystä. (Σαββόπουλος – Savvópulos)
Ääntymättömät kirjaimet	
Kaksoiskonsonantin jälkimmäinen kirjain. Kirjain υ, jos sitä seuraa β tai φ (εύβουα – évia). Usein kirjain π yhdistelmästä πμτ (Πέμπτη – Pémbti).	

Eräitä sanoja käytetään kreikan kielen transkriptiosäännöstä poikkeavassa muodossa seuraavissa tapauksissa, kun sana ei esiinny kreikankielisessä lauseessa:

1. Suomen kieleen on vakiintunut alun perin klassisen kreikan sana tai nimi suomenkielisessä muodossa, esimerkiksi Ateena (Αθήνα – Athína).
2. Suomen kieleen on vakiintunut antiikin Kreikan käsitteisiin liittyvä sana nykytranskriptiosta poikkeavassa muodossa, esimerkiksi Akilles (Αχιλλέας – Ahilléos).
3. Suomenkielisen lauseen osana käytettävä kreikankielinen sana on vakiintunut käyttöön nykytranskriptiosta poikkeavassa muodossa, esimerkiksi Olympia (Ολυμπία – Olimbía).
4. Muiden kielten transkriptioratkaisuja voidaan käyttää kyseisen kielen yhteydessä, kun kyseessä ei ole hakumuoto (esimerkiksi kuvailussa George Dalaras, hakumuotona Jórgos Daláras).
5. Joidenkin kreikkalaissyntyisten henkilöiden nimet ovat vakiintuneet kansainväliseen käyttöön poikkeavassa transkriptiomuodossa, jota voidaan soveltaa myös hakumuodossa. Tällaisia ovat mm. Manos Hadjidakis (Μάνος Χατζιδάκις – Mános Hadzidákis), Niko Kazantzakis (Νίκος Καζαντζάκης – Níkos Kazandzákis), Iannis Xenakis (Γιάννης Ξενάκης – Jánnis Ksenákis) ja Savina Yannatou (Σαβίνα Γιαννάτου – Savína Jannátu).